

Dienst / Sector: SB
Registratienummer: 146103

Hengelo, 19 juni 2007
Raadsvergadering d.d. 3 juli 2007
Agendanummer: D4
Portefeuillehouder: Weber

Onderwerp: Herstructurering Sportvelden

WIJ STELLEN U VOOR:

- In te stemmen met de, middels een totaalaanbesteding, herstructurering van de sportparken 't Wilbert en Slangenbeek waar een investering van € 2.000.000,- mee gemoeid is;
- In afwijking van de bestendige gedragslijn, afschrijvingstermijnen m.b.t. velden en installatie, in te stemmen met de in het voorstel aangegeven afschrijvingstermijnen;
- In te stemmen met de toepassing van duurzaam instrooi materiaal t.b.v. de kunstgras voetbalvelden, zijnde TPE-infill;
- In te stemmen met het opstellen van een beleidsplan, in het kader van de beleidsnota 2008-2011, voor de aanleg, eventuele ombouw en renovaties van de overige natuurgrasvelden op andere sportparken binnen de gemeente Hengelo.

Aanleiding

Interne en externe factoren leiden al dan niet in combinatie met toekomstige ontwikkelingen tot knelpunten en kansen op een aantal sportparken binnen de gemeente Hengelo. De knelpunten hebben betrekking op het beschikbare natuurgrasveldenareaal. De kansen hebben betrekking op medegebruik van toekomstige kunstgrasvelden.

In het voorliggende rapport zijn de knelpunten als volgt benoemd:

- toename veldbehoefte verenigingen
Behoefteberekeningen tonen aan dat een aantal verenigingen moeite heeft met het inplannen van wedstrijden en trainingen op het beschikbare veldareaal.
Hockeyclub Twente (HCT) heeft inmiddels een ledenstop omdat de beschikbare capaciteit niet langer toereikend is. Ook voetbalvereniging ATC '65 is de laatste jaren explosief gegroeid waardoor de bestaande veldcapaciteit onvoldoende is.
- omgevingsfactoren
Er ontstaat steeds meer druk op de groene ruimte in de kern van steden vanuit wijkontwikkelingen en woningbouw. Zo ook in Hengelo. Veel trapveldjes voor jongeren zijn in de loop der jaren verdwenen. Ook het bestaan van natuurgras sportvelden in de kern van de stad is aan externe druk onderhevig.
- probleemvelden
Uit de meeste recente kwaliteitsrapportage van het instituut voor sportaccommodaties van NOC*NSF blijkt dat de gemeente Hengelo een aantal velden met een matige tot slechte kwaliteit heeft. Deze problemen zijn niet onderhoudsmatig oplosbaar. De grootste problemen doen zich voor op sportpark 't Wilbert (v.v. Achilles '12) waar de kwaliteit van de trainingsvelden zeer slecht is.

De knelpunten kunnen opgelost worden door de ombouw van meerdere natuurgrasvelden naar kunstgrasvelden.

Kunstgras

Een kunstgrasveld zorgt in veel gevallen voor een capaciteitsvergroting op een sportpark. Kunstgrasvelden kunnen veel intensiever bespeeld worden dan natuurgrasvelden en hebben geen cultuurtechnische beperkingen. Wateroverlast in de natte wintermaanden of problemen met een verdroogde grasmat in de zomerperiode behoren voor deze velden tot het verleden. Kunstgrasvelden worden zowel voor wedstrijden als voor trainingen gebruikt en kennen alleen organisatorische beperkingen.

De uitgevoerde behoefteberekeningen tonen aan dat ook de organisatorische problemen met de aanleg van kunstgrasvelden duurzaam opgelost kunnen worden (zie bijlagenrapport).

De gebruikers, de gemeente en infrastructurele partners hebben dan ook de gezamenlijke wens om een aantal natuurgrasvelden om te bouwen naar kunstgrasvelden.

Het streven is om op ieder sportpark in de gemeente Hengelo in de komende jaren minimaal 1 kunstgrasveld aan te leggen.

Dit komt overeen met het landelijke beeld. De verwachting is dat ieder sportpark in Nederland binnen een periode van vijf jaar voorzien zal zijn van 1 of meerdere kunstgrasvelden.

Daarnaast biedt kunstgras aanmerkelijk meer gebruiksmogelijkheden dan alleen voor de reguliere sport noodzakelijk is.

Medegebruik kunstgras

In het programma "Mens in de samenleving" – beleidslijn 1: ruimte voor bewegen en sport – staat, dat elke burger van Hengelo de ruimte moet hebben om op een verantwoorde wijze te bewegen en sporten.

Kinderen en jongeren hebben dus recht op een plek in de openbare ruimte waar ze verantwoord en veilig kunnen spelen en elkaar kunnen ontmoeten.

Een ambitie van de gemeente Hengelo is het realiseren en in stand houden van voldoende laagdrempelige mogelijkheden voor sportief-recreatieve vrijetijdsbesteding.

Daarnaast staat in het collegeprogramma 2006-2010 dat sportparken intensiever gebruikt moeten worden, onder andere door het openstellen van velden voor wijkbewoners- en organisaties. Kunstgrasvelden bieden hiervoor volop mogelijkheden en kansen, onder andere doordat kunstgrasvelden onbeperkt bespeelbaar zijn.

Het is bij de keuze voor wel of geen kunstgras belangrijk om te bezien op welke andere wijze het kunstgrasveld kan worden ingezet om het maatschappelijke rendement van de velden zo groot mogelijk te laten zijn.

In 2004 is er al een BOS-project (Buurt, Onderwijs en Sport) voor Hengelo-Zuid ingediend en gehonoreerd. De ervaringen uit dit BOS-project, dat zich richt op rondhangende jongeren in Hengelo Zuid, zijn tot nu toe erg positief. Daarom wordt ook in andere gebieden in Hengelo gestart met BOS-projecten. Dit geeft kinderen, jongeren, sportclubs, scholen, welzijnsinstellingen en andere organisaties de mogelijkheid om te profiteren van deze regeling. Met de inzet van sportprojecten kunnen de diverse achterstanden bestreden worden. De aanwezigheid van een kunstgrasveld in de directe omgeving kan een belangrijke impuls hieraan geven.

In een gebruiksplan moet het concrete medegebruik vervolgens nader worden uitgewerkt en dienen voor het medegebruik voorwaarden geformuleerd te worden. Het gaat hierbij met name om gebruikstijden, tarieven, gebruikregels, toezicht etc.

Een aantal verenigingen heeft al aangegeven positief tegenover medegebruik van kunstgrasvelden te staan. Zo zijn er binnen voetbalvereniging ATC '65 op sportpark Slangenbeek al ideeën over sportmogelijkheden voor kinderen uit de wijk en betrokkenheid van ATC '65 bij buitenschoolse opvang (BSO) van kinderen uit de wijk. Ook hockeyvereniging HCT, cricketvereniging MCCH en voetbalvereniging Achilles '12 hebben aangegeven positief tegenover medegebruik te staan.

Om medegebruik mogelijk te maken moet er bij de aanleg van de velden rekening worden gehouden met de toegankelijkheid. Daarnaast is het belangrijk dat de gemeente de regiefunctie met betrekking tot het gebruik heeft.

De accommodaties worden voor het reguliere sportgebruik verhuurd aan de verenigingen conform de tijden die gebruikelijk zijn in de sport. Op doordeweekse dagen (behalve woensdagmiddag) en in de zomerperiode dienen de kunstgrasvelden volledig beschikbaar te zijn voor het gebruik van derden. Het voorstel is om ook de sportraad Hengelo en de Hengelose sportverenigingen te betrekken bij nader onderzoek naar het extra medegebruik, vormen van toezicht en begeleiding.

Relatie met Cruyff Courts

Mede vanwege verstedelijking en stadsuitbreiding is het op veel plaatsen niet meer mogelijk om op straat te sporten. Door middel van de Cruyff Courts, in feite een moderne invulling van het aloude trapveldje dat vroeger in vrijwel iedere buurt of wijk te vinden was, wil de Johan Cruyff Foundation de jeugd weer de mogelijkheid bieden om in een veilige omgeving te sporten.

Bepaalde Cruyff Courts zijn qua constructieopbouw nagenoeg vergelijkbaar met de huidige generatie kunstgrasvelden voor voetbal. In Hengelo zijn op een aantal locaties (voorzichtige) plannen om een Cruyff Court aan te leggen. De voorkeur gaat uit naar locaties in de binnenstad. Met de aanleg van Cruyff Courts en medegebruik van kunstgras voetbalvelden op verschillende plaatsen in de binnenstad wordt de Hengelose jeugd de komende jaren volop mogelijkheden geboden om talenten te ontplooiën en gezamenlijk te sporten.

Prioriteiten

Op basis van alle onderzoeksgegevens hebben de herstructureringswerkzaamheden op de sportparken Slangenbeek en 't Wilbert de hoogste prioriteit.

Sportpark Slangenbeek

De grootste problemen doen zich voor op sportpark Slangenbeek. Zowel bij hockeyvereniging HCT als bij voetbalvereniging ATC '65 is de laatste jaren een enorme groei van het aantal leden ontstaan waardoor de veldbehoefte aanzienlijk is toegenomen. De beschikbare capaciteit niet langer toereikend. Uit berekeningen van onder andere de KNVB waarin de toekomstige situatie wordt geschetst blijkt dat de groei zich de komende jaren doorzet.

De knelpunten kunnen duurzaam opgelost worden door de ombouw van meerdere natuurgrasvelden naar kunstgrasvelden.

De volgende werkzaamheden zijn in 2007 op sportpark Slangenbeek gepland:

- ombouw 2 natuurgras hockeyvelden naar kunstgras hockeyvelden;
- ombouw WeTra-voetbalveld naar een kunstgras voetbalveld;
- aanleg van een kunstgras voetbalveld;
- verplaatsing cricketvoorzieningen.

Op één van de kunstgras voetbalvelden zal medegebruik gaan plaatsvinden. Hiervoor dient een gebruiksplan opgesteld te worden. Ook worden de mogelijkheden met betrekking tot medegebruik op de kunstgras hockeyvelden onderzocht.

Sportpark 't Wilbert

Er dient op zeer korte termijn een oplossing te komen voor de slechte kwaliteit van de trainingsvelden op sportpark 't Wilbert. Door wateroverlast bij regenrijk weer zijn deze velden gedurende een lange tijd niet of nauwelijks bespeelbaar.

De volgende werkzaamheden zijn in 2007/2008 op sportpark 't Wilbert gepland:

- ombouw trainingsveld 2 naar een kunstgras voetbalveld;
- renovatie natuurgras oefenhoek op cultuurtechnische basis.

Overig

Nadat de investeringen in kunstgrasvelden zijn gepleegd heeft de gemeente Hengelo nog altijd circa 40 natuurgrasvelden binnen haar grenzen. Voor de natuurgrasvelden zal een meerjarenonderhoudsplan opgesteld worden.

Hierin worden inhaalslagen op basis van een renovatie-urgentielijst beschreven. Deze inhaalslagen betreffen het renoveren van 4 natuurgrasvelden met een matige tot slechte kwaliteit en het aanleggen van kunstgrasvelden op de sportparken die nog geen kunstgrasveld hebben.

Daarnaast zal in het plan een renovatiecyclus worden opgenomen waarin toekomstige renovaties van alle velden en de kosten daarvan vermeld staan. De intentie is om dit meerjarenbeleidsplan in de kadernota 2008-2011 mee te nemen.

Vanwege externe ontwikkelingen zoals de geplande herstructurering van Veldwijk-Zuid en het doortrekken van de Laan van Driene, dienen een aantal sportparken heringericht te worden. Het betreft de sportparken De Waarbeek, De Noork en De Bijenkorf. Deze sportcomplexen worden vermoedelijk in de periode 2008-2011 heringericht. Daarnaast is er de ontwikkeling van Kristenbos waarbij een aantal nieuwe sportvelden worden aangelegd.

Kwaliteit kunstgrasvelden

De kunstgrasvelden worden aangelegd conform de normen van NOC*NSF en de eisen van de verschillende sportbonden. De kunstgrasconstructies dienen voor te komen op de sportvloerenlijst en worden gekeurd door ISA Sport (Instituut voor Sport Accommodaties van NOC*NSF). Bij oplevering van de kunstgrasvelden dient de uitvoerende partij een certificaat van goedkeuring te overhandigen aan de gemeente Hengelo. *De KNVB hanteert de eis dat (kunstgras) voetbalvelden bij oplevering goedgekeurd moeten zijn door een erkende instantie als ISA Sport alvorens er in competitieverband op gevoetbald mag worden.*

Tevens voldoen de voetbalvelden aan de FIFA**-normering (FIFA two-star).

De markt voor kunstgras voetbalvelden is namelijk nog volop in beweging. Kunstgrasvelden die 4 à 5 jaar geleden zijn ontwikkeld, staan nog altijd op de sportvloerenlijst van ISA Sport maar de meeste daarvan zijn inmiddels op een aantal aspecten al sterk verouderd.

De KNVB en ISA Sport zijn zich momenteel aan het beraden om de sportvloerenlijst voor kunstgras voetbalvelden op te splitsen in verschillende kwaliteitscategorieën. Deze opsplitsing is er echter tot op heden niet.

Teneinde momenteel een goede schifting te kunnen maken en zekerheid te hebben over hoogwaardige kunstgrasvelden van de laatste paar jaar, is het raadzaam om te kiezen voor sportvloeren/constructies die naast een vermelding op de sportvloerenlijst van ISA sport, voldoen aan de FIFA**-normering. Deze normering stelt hogere eisen aan onder andere performance (schokabsorptie, slidingresistance, balstuit, balrol etc.) en duurzaamheidsaspecten van kunstgrasvelden.

De kunstgrasmat van de kunstgras voetbalvelden wordt ingestrooid met hoogwaardig en duurzaam TPE-instrooi materiaal.

SBR-rubber oftewel gemalen autobanden alsmede EPDM-rubber worden uitgesloten.

- In het verleden is veelal SBR-rubber (gemalen autobanden) toegepast als instrooi materiaal van kunstgras voetbalvelden. De laatste jaren zijn er een aantal onderzoeken geweest naar de gezondheid- en milieukundige risico's van SBR-rubber. Recentelijk is door onderzoeksbureau Intron aangetoond dat er geen risico's bestaan ten aanzien van de gezondheid van de gebruikersgroep. Het gezondheidsrisico voor mensen die dagelijks in het kader van beheer en onderhoud actief zijn op deze velden is in het onderzoek niet meegenomen. Het RIVM stelt hier vraagtekens bij. Intron heeft het onderzoek uitgevoerd in opdracht van een aantal instanties waaronder NOC*NSF en VROM.

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) geeft aan dat er naar de milieukundige risico's, met name de uitloging van zink, aanvullend onderzoek gaat plaatsvinden.

Daarnaast is er veel "ruis" ontstaan, de naam SBR-rubber is reeds bezoedeld. Er is een negatief beeld ontstaan bij ouders van jeugdigen/pupillen en overige verenigingsmensen. Onder andere de Hengelose voetbalvereniging ATC '65 heeft te kennen gegeven negatief tegenover de toepassing van SBR-rubber als instrooi materiaal te staan.

- Een alternatief voor SBR-rubber dat de laatste jaren als instrooi materiaal van kunstgras voetbalvelden is toegepast betreft EPDM-rubber. Uit ervaringen van de afgelopen jaren blijkt echter dat dit product niet duurzaam is. Veel velden die de laatste jaren met EPDM zijn ingestrooid hebben momenteel problemen met verkitting en verharding van het EPDM-instrooi materiaal (o.a. stadionveld Cambuur). Het vervangen van instrooi materiaal binnen enkele jaren na aanleg is kostbaar en uiteraard niet gewenst.

De gemeente Hengelo sluit alle mogelijke risico's op voorhand uit en kiest bewust voor kwalitatief hoogwaardige kunstgras voetbalvelden waarin geen SBR-rubbers of EPDM zijn verwerkt.

De volgende gemeentes hanteren inmiddels hetzelfde beleid m.b.t. nieuwaanleg van kunstgras voetbalvelden en het gebruik van hoogwaardig TPE-instrooi materiaal: Utrecht, Velsen, Nijmegen, Nieuwkoop, Den Haag, Gorinchem, Weesp, Gouda, Almelo, Zwolle, Utrechtse Heuvelrug.

Sporttechnisch heeft TPE-infill ook een plus.

Zo heeft TPE-infill een betere performance, het stinkt niet, het is niet statisch, geen omgevingsvervuiling, geen problemen met wasmachines, geen temperatuur invloeden, geeft niet af (geen zwarte ballen, doelpalen en kleding etc).

Met name de factor temperatuur, SBR-rubber wordt namelijk erg warm, is in het kader van medegebruik door jeugd/buurt in de warme zomermaanden wanneer de voetbalcompetitie stil ligt, een belangrijke overweging om te kiezen voor instrooimateriaal dat niet of nauwelijks verhit.

Het instrooien van kunstgras hockeyvelden gebeurt met instrooizand. Risico's met betrekking tot rubber als instrooimateriaal bestaan voor deze velden niet. Daarnaast is het zo dat kunstgrasvelden voor de hockeysport al veel langer bestaan dan kunstgrasvoetbalvelden. Kwaliteitsaspecten van deze velden zijn in de loop der jaren beter uitgekristalliseerd. Voor de hockeyvelden wordt eveneens uitgegaan van hoogwaardige kwaliteit en worden de normen en eisen van NOC*NSF en de sportbonden gehanteerd.

Financieel

Investeringen

Sportpark Slangenbeek	Aanleg 4 kunstgrasvelden en verplaatsing cricket	€ 1.375.000,-
Sportpark 't Wilbert	Aanleg 1 kunstgrasveld en renovatie oefenveld	€ 525.000,-
Onvoorzien		€ 100.000,-
	totaal	€ 2.000.000,-

De aanleg van 1 kunstgras voetbalveld (inclusief een gedeelte onvoorzien) op sportpark Slangenbeek komt ten laste van de grondexploitatie (betreft de post "Reserve Bovenwijkse Voorzieningen") ad. € 400.000,-. De reden hiervoor ligt in het feit dat de ontwikkelingen in/rondom Slangenbeek, de laatste jaren een grote invloed hebben (gehad) op de groei van de sportverenigingen en de beschikbare capaciteit van het sportcomplex.

Jaarlasten

Voor de toekomstige renovaties van de kunstgrasvelden dient rekening gehouden te worden met de volgende afschrijvingstermijnen:

Sportpark 't Wilbert

- Toplaag, afschrijving in 12 jaar, investering circa € 250.000,-
- Onderlaag, afschrijving in 25 jaar, investering circa € 275.000,-

Sportpark Slangenbeek

- Toplagen, afschrijving in 12 jaar, investering circa € 525.000,-
- Onderlagen, afschrijving in 25 jaar, investering circa € 550.000,-
- Aanleg kunstgras voetbalveld, incl. gedeelte onvoorzien, op sportpark Slangenbeek ten laste van de grondexploitatie ad. € 400.000,-

Kapitaallasten:

De investering wordt vanaf 2008 lineair afgeschreven in 12 jaar (de toplaag) en 25 jaar (de onderlaag), bij een omslagrente van 5,25% en levert het eerste jaar een kapitaallast op van € 181.583,-. Voor een overzicht van de berekening van kapitaallasten 2008-2019 per jaar, zie bijlage.

De lasten (kapitaallasten) van de investering wijken af van de in de kadernota opgenomen bedragen. In het eerste jaar (2007) is er een positief saldo van €50.000. Vanaf het jaar waarin de afschrijvingen plaatsvinden (2008) tot het jaar 2010 zijn de saldi negatief. Vanaf het jaar 2011 zijn de saldi positief.

De totale lasten wijken af van het bedrag dat in de kadernota opgenomen is om de volgende redenen:

- De vuistregel voor de kadernotaberekening is dat de jaarlasten 10% bedragen van de investering;
- Vanwege de afschrijvingmethode (lineair) zijn de lasten in het 1^e jaar hoger en in latere jaren lager;

- De investering van € 2.000.000,- is in de kadernota gefaseerd gepland in 4 jaar. Te weten: per jaar € 500.000, oplopend.

Afwijking afschrijvingstermijnen:

De afschrijvingstermijnen (12 jaar en 25 jaar) wijken af van de bestendige gedragslijn.

Uit de meest recente normen van NOC*NSF, eisen en richtlijnen van landelijke en internationale sportbonden alsmede uit informatie van kunstgrasleveranciers, blijkt echter dat dit de afschrijvingstermijnen zijn waarmee rekening gehouden dient te worden.

Onderhoudskosten

De investeringen in kunstgrasvelden leveren geen besparingen op met betrekking tot de kosten voor het beheer en onderhoud van sportvelden.

Naast specialistisch onderhoud van kunstgrasvelden zijn er een aantal dagelijkse en wekelijkse onderhoudswerkzaamheden zoals regelmatig borstelen teneinde vervuiling en verkitting van het instrooi materiaal tegen te gaan, algen- en onkruidbestrijding, controle van naden, verwijderen van kauwgom en ander zwerfvuil en regelmatig bijvullen met instrooi materiaal op intensief bespeelde plaatsen zoals de doelmonden.

Daarnaast dient het machinepark uitgebreid te worden met specifiek materieel t.b.v. kunstgrasvelden. Het beheer en onderhoud van de overige ruim 40 natuurgrasvelden blijft ongewijzigd.

Daarnaast kleven er risico's aan het medegebruik van kunstgrasvelden. In het gebruiksplan worden deze risico's en mogelijke oplossingen hiervoor beschreven. Desondanks dient terdege rekening gehouden te worden met extra onderhoud en kleine reparatiewerkzaamheden aan en rondom de kunstgrasvelden.

Huurtarieven

Uit een benchmarkonderzoek bij gemeentes in de regio blijkt dat er veelal een factor 2 is toegepast voor de huurtarieven van kunstgrasvelden t.o.v. natuurgrasvelden. Dit heeft met name te maken met investeringskosten, afschrijving en bespelingsintensiteit.

De gemeente Hengelo zal op korte termijn (eind 2007/begin 2008) de tarieven voor de huur van kunstgrasvelden definitief gaan vaststellen. Dit in samenwerking met de sportraad Hengelo.

Indicatief kan gesteld worden dat in Hengelo ook een factor 2 gehanteerd gaat worden. Dit betekent dat de huur van een kunstgrasveld tweemaal de huur van een natuurgrasveld gaat bedragen.

Bij medegebruik van een kunstgrasveld (door o.a. buurt/jongeren) is het voorstel om het huurtarief van een natuurgrasveld te handhaven. Hier dient een gebruiksplan voor opgesteld te worden.

Bestaande onderhoudscontracten blijven gehandhaafd.

Overig

De herstructurering van de sportparken De Bijenkorf en De Waarbeek staat eveneens de komende jaren (periode 2008-2011) gepland. Financiering zal vanuit de projecten zelf plaatsvinden. Dit geldt ook voor de ontwikkelingen op Kristenbos en de eventuele herstructurering van sportpark De Noork.

De aanleg van de Cruyff Courts, deels gefinancierd door de Johan Cruyff foundation en deels door de gemeente Hengelo vanuit andere middelen, staat eveneens in deze periode gepland.

Voor de natuurgrasvelden wordt in de periode 2008-2011 een meerjarenonderhoudsplan opgesteld. Hierin worden inhaalslagen en structurele renovaties alsmede de kosten daarvan vermeld. Daarnaast wordt middels een renovatiecyclus inzichtelijk gemaakt met welke afschrijvingen, voorzieningen en termijnen rekening gehouden dient te worden.

Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris, de burgemeester,

Ir. Wimjoost Licht Drs. Frank A.M. Kerckhaert